

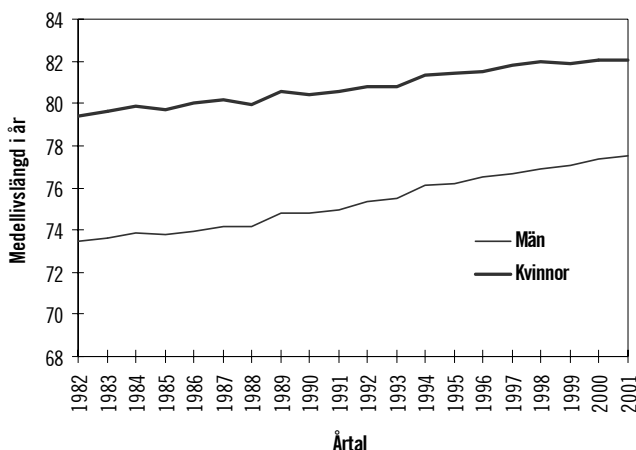
Regeringen vill förbättra folkhälsan och minska skillnaderna i hälsa mellan olika grupper i befolkningen. I propositionen "Mål för folkhälsan - 2002/03:35" lämnar regeringen förslag till ett nationellt folkhälsomål: Att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Hur mår svenskarna i dag?

Folkhälsan har stadigt förbättrats i Sverige under de senaste åren, mätt i medellivslängd och dödlighet. Sedan mitten av 80-talet har mäns medellivslängd ökat med 3,3 år och kvinnors med 1,9 år. Risken att dö i förtid minskar för nästan alla grupper i samhället.

Samtidigt ser man en stor försämring när det gäller psykisk ohälsa, som till exempel oro, sömnbesvär och ångslan. Detta gäller hela befolkningen, men framför allt kvinnor. Varje dag är cirka 300 000 personer sjukskrivna i Sverige. Det är en fördubbling jämfört med 1997. Antalet sjukskrivningar ökar för alla typer av sjukdomar, men ökningen är störst för psykisk ohälsa. Att ta itu med de galopperande sjukskrivningarna är en central fråga i folkhälsoarbetet.

Medellivslängden 1982-2001

Källa: SCB

Förändringar i vår omvärld påverkar folkhälsan. En viktig faktor är våra levnadsvanor. Till exempel har antalet rökare minskat under 1980- och 1990-talet. Alkoholkonsumtionen liksom antalet tunga missbrukare av narkotika har däremot ökat under senare år.

Lika villkor för alla

I propositionen "Mål för folkhälsan - 2002/03:35" lägger regeringen grunden för hur man ska arbeta för att skapa förutsättningar för god folkhälsa på lika villkor för hela befolkningen. Regeringen pekar på att det är särskilt viktigt att motarbeta ojämlikheter i hälsa som bottnar i kön, klasstillhörighet, etnicitet eller sexuell läggning. Ett framgångsrikt folkhälsoarbete förutsätter insatser inom flera politikområden. Regeringen vill med propositionen ta ett bredare grepp om folkhälsoarbetet.

Propositionen fokuserar på alla de faktorer i samhället som påverkar folkhälsan, som till exempel trygga och goda uppväxtförhållanden för barn och ungdomar, ekonomisk och social trygghet, miljötillståndet, etc.

Regeringen anser inte att det finns behov av en ny övergripande folkhälsolag för att uppnå folkhälsomålet. Eftersom folkhälsan berör så många områden, bör man istället se över befintlig lagstiftning. Planer för det lokala och regionala folkhälsoarbetet är ett av flera viktiga verktyg för att få till stånd ett långsiktigt arbete som griper över alla sektorer. Planerna ska tas fram på frivillig väg av kommunerna och landstingen.

Exempel på viktiga styrinstrument för staten i folkhälsoarbetet är att:

- sätta upp mål,
- göra regelbundna uppföljningar och
- redovisa resultat.

Elva målområden

Regeringen har tagit fram elva målområden för det samlade folkhälsoarbetet:

- Delaktighet och inflytande i samhället
- Ekonomisk och social trygghet
- Trygga och goda uppväxtvillkor
- Ökad hälsa i arbetslivet
- Sunda och säkra miljöer och produkter
- En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård
- Gott skydd mot smittspridning
- Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa
- Ökad fysisk aktivitet
- Goda matvanor och säkra livsmedel
- Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande

Folkhälsan - ett samhällsansvar

Det politiska ansvaret vilar på flera olika sektorer och nivåer. Det innebär att de myndigheter som har uppgifter eller verksamhet som påverkar folkhälsan också ska ta hänsyn till vilka effekter deras arbete har på folkhälsan.

Målområdena visar kommuner, landsting, frivilligorganisationer och andra aktörer hur de själva kan arbeta för att nå det övergripande folkhälsomålet. Samtidigt ger propositionen vägledning i arbetet med att formulera mer preciserade delmål på olika nivåer. Regeringen betonar att det inte alltid handlar om att formulera nya mål. Flera av de mål som redan är beslutade för den statliga förvaltningens olika politikområden stämmer väl överens med folkhälsopolitikens syfte.

Samtliga berörda myndigheter ska redovisa sina insatser för att nå det nationella folkhälsomålet. Myndigheterna ska också redovisa på vilket sätt de påverkar de målområden som de berörs av.

Hållbar utveckling

Folkhälsan är av stor betydelse för samhällsutvecklingen. Insatserna för en bättre folkhälsa bör därför ingå som en viktig del i arbetet för en uthållig tillväxt, en god välfärd och ett ekologiskt hållbart Sverige.

Nationell samordning

För att stärka folkhälsopolitiken på alla nivåer i samhället bör en nationell ledningsgrupp för folkhälsofrågor under folkhälsoministerns ledning bildas. Ledningsgruppen ska verka för samordning på nationell, regional och lokal nivå. Regeringen kommer också regelbundet att till riksdagen redovisa folkhälsans utveckling och vad som görs för att förbättra denna.

Uppdrag till Statens folkhälsoinstitut och andra myndigheter

Uppföljningen och utvärderingen av insatserna för en bättre folkhälsa bör bedrivas inom ramen för den befintliga ansvarsfördelningen mellan myndigheterna. Statens folkhälsoinstitut (FHI) får i uppgift att stödja och samordna arbetet. FHI ansvarar också för den samlade uppföljningen av det övergripande målet.

Ytterligare exempel på uppdrag till Statens folkhälsoinstitut är att:

- ta fram ett underlag med förslag till hur samhället ska arbeta med hälsoinformation och hälsokommunikation i framtiden
- i samarbete med berörda myndigheter och organisationer utarbeta en plan för kompetensutveckling i folkhälsoarbete av redan yrkesverksamma inom relevanta yrkesområden.
- enligt tidigare uppdrag vidareutveckla förslag till folkhälsomålsindikatorer.
- i samarbete med Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, utarbeta en lägesbeskrivning för att på sikt kunna stärka forskningen på folkhälsoområdet.
- tillsammans med Socialstyrelsen och i samverkan med Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet utreda behovet av regionala utvecklingscentra av olika slag.

FHI fick i december 2002 ett nytt uppdrag. De ska i samråd med berörda myndigheter och organisationer undersöka och analysera hälsosituationen hos homo- och bisexuella samt transpersoner med särskilt fokus på ungdomar. Institutet ska också lämna förslag till åtgärder som kan förbättra deras levnadsvillkor.

Alla berörda sektorsmyndigheter har ansvar för att ge viktig och producentobunden hälsoinformation till befolkningen.

En utredare ska få i uppdrag att se över hur dagens lagstiftning bör ändras ur ett folkhälsoperspektiv. Utredaren bör också finna former för hur lokala och regionala insatser på folkhälsoområdet ska redovisas till nationell nivå.

Uppföljning och utvärdering

För att kunna genomföra uppföljningen och utvärderingen av folkhälsoarbetet, krävs en samlad folkhälsoberättelse. Den gör det möjligt att analysera och bedöma effekterna av insatserna inom de elva målområdena. Rapporteringen kommer huvudsakligen att ske genom Socialstyrelsens folkhälsoberättelse och den kommande folkhälsopolitiska rapporten som tas fram av FHI.

Regeringen vill också göra en uppföljning av kostnaderna för insatserna inom målområdena för folkhälsoarbetet.

Socialdepartementet

103 33 Stockholm • tfn växel 08-405 10 00

Detta faktablad är producerat av Socialdepartementet. Frågor om sakinnehållet besvaras av Gert Knutsson, ämnesråd, telefon 08-405 33 27

Fler exemplar kan beställas från Socialdepartementet, 103 33 Stockholm, telefon 08-405 33 19.

Faktabladet finns även på departementets webbplats: www.social.regeringen.se

Tryckt av Regeringskansliet, Grafisk service, Stockholm, december 2002.

Artikelnr. S2002.046